

ÇOCUK VE SANAT

Prof. Olcay KIRIŞOĞLU

Çocuklar “.....bireysel yeteneklerini geliştirmek için eşit fırsat hakkına sahiptir” (Çocuk Hakları Bildirgesi-1959).

Çocuk ve sanat; bu iki sözcüğün yan yana gelmesinden, sanatçı ile sanat arasındaki ilişki gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Geçmişte kimi dönemlerde böyle anlamlar çıkarıldığı olmuştur, ancak burada çocuk ile sanat ilişkisi öğretim-öğrenme boyutunda ele alınacaktır. Bir başka deyişle, burada çocuğun sanatı bireysel, kültürel, toplumsal anlamda öğrenmesi, yaşaması ve sevmesi irdelenecek, çocuğun sanatla, sanatın değeri kendinden işlevleri ile ne kadar, ne zaman ve nasıl buluşması gerektiği tartışılacaktır. Dahası, böylesi bir buluşmada; çocuk yönünden dikkate alınması zorunlu koşullar, (sanatsal gelişme ve öğrenmeye hazır olma) üzerinde durulacaktır.

Geçmişten günümüze çocuk, eğitim, sanat buluşması

Geçmişte çocuğa ve çocukluğa bakış ile estetik ölçüler yönünden sanata bakış çoğu kez birliktelik göstermiştir.

Çocukluk diye bir tanımın geçerli olmadığı; çocuğun, ya çok saf, temiz, yetişkinler dünyasının kötülüklerinden korunması gereken bir varlık, ya da yetişkinler dünyasına bir an evvel katılması gereken aciz yaratık olarak düşünüldüğü yıllarda (Leeds, 1989), çocuk sanatta büyüklerin estetik standardını yakalamaya yönelik eğitilmekteydi. Bu standart doğalcı ve gerçekçiydi. Bir başka deyişle akademikti. Picasso'nun babasının kendisini akademik anlamda yetiştirmesine tepkisini; “Ben çocukken Raphael gibi resim yapardım, çocuk gibi resim yapmayı ileri yaşımda öğrendim” diyerek dile getirmiştir.

Daha sonra sanatta Romantizm akımıyla birlikte çocukluğun keşfi buluştu. Bu dönemde çocukluk, doğallığın ve yaratıcılığın simgesi haline geldi.

Pek çok sanatçı, sanatın yalın ve ham kökeninin çocuk resimlerinde gizli olduğu kanısındaydı. Paul Klee, W. Kandinsky bu sanatçıların başında gelmekteydi.

Sanatta izlenimci ve daha sonra dışavurumcu akımların yaygınlaştığı yıllarda artık çocuk sanatı keşfedilmişti.

Her üç yaklaşımda da çocuk ve sanat, öğretim ve öğrenme ve de sanatı yaşama anlamında buluşuyordu.

Birincide yetişkinlerin dünyasına hazır olma amaçken, doğru çizmek önemli olmuş, sanat eğitiminde el becerisi ve ustalık öne çıkmıştır.

İkincide, çocuğun büyüklerinkinden ayrı olan dünyası keşfedilmiş, çocuğun özgür anlatımı resimlerinde aranan davranış olmuştur. Çocuk resimleri, çocuğun çok yönlü gelişiminin belirleyicisi olarak araştırılmış ve böylece çocuk ve sanat beraberliği gelişim ve ruhsal sağaltım alanlarının konusu olmuştur.

Üçüncüde çocuk resimleriyle, 20. yüzyıl sanatı arasında kurulan ilişki bu özgürlüğü bir başka boyuta taşıyarak **çocuk sanatı** diye bir kavramı gündeme getirmiştir. Ancak, bu yine istenen anlamda bir birliktelik değildir. Aksine, sanatçı nitelendirmeleriyle ödüllendirilen çocuk, sanatı öğrenmek ve yaşamak olanağından bir anlamda yoksun kalmıştır. Çünkü, çocuğun her yaptığı sanat adına alkışlanır olmuştur.